

Примена крајњих средстава увек је доказ немоћи. После првог круга ИЗБОРА постало је јасно да за победу није довољна уобичајена прича о ЕУ. Посегло се за крајњим средством – причом о повратку у деведесете. Пре првог круга избор је дефинисан као „брза европска будућност или таворење у месту”. Уочи другог круга предмет гласања је промењен. Он сада гласи: „садашњост (каква је, да је), или повратак у деведесете”.

Пре 20. јануара бирачи су се привлачили обећањима о будућности. Али, та обећања нису подстицала машту већине гласача. Њима је прича о „богатим приступним фондовима ЕУ” звучала апстрактно. Зато нису ни гласали како треба. Уочи 3. фебруара прича је промењена. Уместо обећања о будућности, дошла су упозорења о садашњости. Телевизија је почела да приказује најстрашније сцене из деведесетих. И машта је прорадила. За приступне фондове не знамо. Али, за бензин у флашама и новчанице од 500 милијарди знамо. Појавио се исконски страх. И он ће, вероватно, одлучити изборе.

Али, није исто ако изборе добијете обећавајући брзи европски стандард или ако победите на застрашивању уз помоћ деведесетих. У другом случају победа има и другачије последице. Главна је та да се елита у Србији још једном утврђује у владавини страхом. И по томе смо се, доиста, вратили у деведесете. Милошевић је, сетимо се, код Срба преко Дрине распаљивао (иначе, историјски реално засновани) страх од „ушашког ножа”. Са таквим страхом у костима, његова политика више није имала алтернативе. Оно мало трезвених упозорења да ствари нису баш тако једноставне угушила је оркестрирана пропаганда. Неки се данас стиде што су били део те пропаганде.

Исто се дешава и сада. Елита се удружила у призивању траума из деведесетих, које сви носимо. Елита зна да се деведесете не могу вратити. Елита зна да нема говора о 4. фебруару као дану када ће Београдска берза објавити слом, Народна банка нови курс евра, а УН нову резолуцију о санкцијама. Али, она наставља да лаже свој народ као што се лаже дете. Тиме она наставља да држи сопствени народ у малолетству, појачавајући његове страхове, потхрањујући његово незнање, снажећи његове предрасуде. Оно мало трезвених упозорења да ствари ипак нису тако једноставне заглушује се громогласном пропагандом. И опет ће, сутра, неке бити срамота што су у томе учествовали.

Јовица Тркуља има духовито поређење за начин на који је елита, након 5. октобра, легитимисала власт. То је, каже он, као када жена од мужа пијанца пребегне коцкару. И коцкар је такође упропашћује – мада на другачији начин од пијанца. Али, кад год се сирота жена побуни, нови муж јој каже: „Зар желиш назад у прошлост? Сети се само како те је онај тукао?“. И жена се покуњи и наставља да живи са распикућом.

Али, та „безалтернативност“ добија нову димензију ако муж-коцкар женин избор још протумачи и као неограничену дозволу за коцкање. То што се жена ужаснула од пијанца не значи и да је безрезервно подржала коцкара у свим његовим фантазијама. Поготово не у оној да ће се обоје обогатити, само ако коцкар настави да посећује казино. Можда је ово поређење прегрубо. Али победа на страху од деведесетих не значи безрезервну подршку за све што елита ради док нас „води у Европу“. Не значи безрезервну подршку за све њене фантазије, за све њене глупости, за све њене лоповлуке. Избор од 3. фебруара не може се тумачити као „карт бланш“ за све што ће надаље радити било бриселска, било овдашња елита.

Тај избор, чији исход већ сви наслућују, биће само знак да већина људи у Србији ипак више воли садашњост у извесности, него неизвесност у промени. То је потврда да бирачи пре гласају за статус кво, какав год да је, него да ризикују да им се врати „гора прошлост“. Да то сазнамо и нису нам били потребни избори. Они који су, након 20. јануара, променили главну изборну тему одговорни су за такву тривијализацију резултата.

Али, макар још једном смо сагледали крајње домете наше демократије. И још једном смо видели право лице наше елите. Осећање презира према таквим методама и таквом лицу прво је што се у човеку јавља. Утешно је, међутим, следеће: тако се не може довека. Не можете увек побеђивати на вику: „Вук! Вук!“. Све ће мање бити људи које ћете моћи да преварите уз помоћ страха од деведесетих. Мораће се променити прича. Дете, које сте годинама безочно лагали, најзад ће порастати. Схватиће да нема бабароге. Ви ћете постати лажов. А оно – човек.